

Med røtter i framtiden

Af Richard Madsen

Innledning

Det norske folkebiblioteklandskapet kan grovt sett deles opp i to. Den ene delen består av de enhetene som er så store at personalet helt eller delvis har spesialiserte oppgaver både innenfor drift og tjenesteyting. Disse folkebiblioteks-enhetene har dermed også en langt større mulighet for å forholde seg til den utviklingen som foregår i samfunnet uten å være avhengig av en felles strategi for hele vesenet for å møte denne utfordringen. Men disse enhetene ville selvfølgelig ha utbytte av en generell oppgradering av folkebiblioteksektoren.

Den andre delen, som er den absolutt mest tallrike, er den delen hvor enhetene er så små at slik spesialisering nesten ikke forekommer. Den enkelte bibliotekar må forholde seg til de fleste fasetter innenfor det daglige livet i biblioteket. For å nå opp til å bli mer sentrale institusjoner i sine respektive kommuner, er disse avhengig av en annen tenkemåte enn de større enhetene. Det er det jeg oppfatter som siste gruppens hovedproblemstillinger jeg i det alt vesentlige vil ta for meg i denne artikkelen.

Utgangspunkt

Norsk bibliotekvesen største overordnede problem i forhold til informasjons- og kunnskapssamfunnet, er at ingen av de to gruppene har den posisjonen og den statusen som gjør det umiddelbart mulig for samfunnet å utvikle og nyttiggjøre seg det potensiale de representerer på en tilfredsstillende måte. Det er ingen av dem som fungerer som motor i en framtidrettet sammenheng. Derfor er vi også nesten usynlige i det offentliges strategi for tilpasning til det postindustrielle samfunnet, i den grad det arbeides med en slik strategi.

Selv om ingen av de nordiske landenes bibliotekvesen har kommet langt nok i utvikling av tjenester til grupper som er avhengig av våre tjenester i en større samfunnsmessig sammenheng, så viser statistikken tydelig at vi i Norge har et langt dårligere utgangspunkt enn de andre nordiske landene til å spille en rolle innenfor informasjons- og kunnskaps-samfunnet. Den forteller at vi er en langt mer usynlig del av det offentlige tilbudet og at vi dermed har en status som ikke umiddelbart gjør oss til et primært redskap i et postindustrielt samfunn.

Tabell A. Folkbiblioteken i Danmark, Finland, Norge och Sverige 1990 - en översikt

	Danmark DK	Finland 1) SF	Norge N	Sverige SE
Befolkning, i 1.000-tal	5.162	4.949	4.233	8.591
Antal kommuner	275	444	448	284
Administrativa biblioteksenheter	250	444	446	284
Fasta avdelningar	967	1.151	1.246	1.731
Bokbussar	64	232	43	136
bestånd av böcker och AV-media i 1.000-tal	36.867	37.179	19.518	48.468
Tilväxt av böcker och AV-media i 1.000-tal	2.312	2.556	1.000	2.342
Utlån av böcker och AV-media i 1.000-tal	87.760	80.932	20.352	70.812
Personal	8.353	..	3.066	8.838
Årsverken	5.637	4.596	1.756	6.167
Driftskostnader 1.000-tals nat. myntenh.	1.941.281	1.066.044	586.365	2.443.246

1. Uppgifterna för Finland är exklusive Åland (24.000 inv., 16 kommuner)

Norge er et land med et uforholdsvis stort antall kommuner med et lite innbyggertall. Ca. 250 av Norges 446 kommuner har mindre enn 5.000 innbyggere, og mange av disse kommunene er i tillegg store i geografisk utstrekning. Ca. 100

kommuner har mellom 5.000 og 10.000 innbyggere. Det vil si at disse ca. 350 kommunene også utgjør de små og mellomstore biblioteksenhetene i det norske folkebibliotekslandskapet. I nordisk biblioteksammenheng er dette absolutt små enheter.

For at folkebibliotekene i Norge skal heve seg og utvikle seg til å bli et mer nødvendig redskap i samfunnsmessig sammenheng, må dette få en sentral betydning for valg og utforming av strategi for sektorens forhold til informasjons- og kunnskapssamfunnet.

Denne store majoriteten av norske folkebibliotek har ofte 0, 1 eller 2 fagutdannede bibliotekarer, ved siden av eventuelt merkantilt personale. Denne personalressursen skal forholde seg til hele det spekteret av problemstillinger som utgjør hverdagen på et folkebibliotek. Samtidig skal de forholde seg til det informasjonssamfunnet som raser avgårde med hurtigtoget på utsiden av vinduene. Etter min vurdering har disse små enhetene ikke mulighet til å ha spisskompetanse på alle de nødvendige områdene. Og det er heller ikke ønskelig. Det de har behov for er en organisasjonsstruktur og et nettverk som er tilpasset deres behov. Jeg vil komme noe tilbake til dette senere i denne artikkelen.

Synliggjøring

Folkebibliotekvesenet i Norge står i utgangspunktet overfor et usynlighetsproblem både overfor våre nåværende og våre potensielle framtidige brukere, men også overfor de bevilgende myndighetene. Ingen av disse gruppene har noen store kunnskaper om hva et folkebibliotek kan utvikles til, hvilke tjenester vi kan tilby, og bibliotekarene er lite flinke til å formidle hva vi anser for å være våre produkter og vårt potensiale. Samtidig med økte besøks- og utlånstall, konvertering av katalogene, stadig flere kompliserte forespørsler, osv., betyr dette at vi ikke har ressurser - verken personalmessige eller økonomiske - til å forholde oss til utfordringene på en tilstrekkelig ekspansiv måte.

Et av de sentrale punktene som vi må ta fatt i når vi skal forholde oss til en strategi for utviklingen av det norske folkebibliotekvesenet, er derfor **synliggjøring**.

Det er to grupper vi må forholde oss tett til i denne sammenhengen. Det ene er **brukerne**, både de nåværende brukergruppene, men vi må selvfølgelig også på et tidlig tidspunkt rette oss inn mot og bearbeide de gruppene som vil bli potensielle satsingsområder. I og med at vi i langt større grad enn i dag må være rettet inn mot behovsdekning, betyr det at brukerne vil stille langt mer presise krav til våre tjenester. Vi er eller kan være det lokale fagbiblioteket for forskjellige brukergrupper som er mer eller mindre spesialiserte. Dette må bl.a. innebære en utvikling av bibliotekspersonalet og en større grad av formalisert samarbeid på flere områder mellom de enkelte bibliotekene i primærkommunene, fylkeskommune og stat.

Den andre gruppa er de som **bevilger** midler til driften av bibliotekene. Det sier seg selv at det er vesentlig hele tiden å aktivt påvirke det bildet de bevilgende myndigheter - enten det nå er forvaltningen eller de politiske institusjonene - har av bibliotekets funksjon og nytte i det samfunnet vi har i dag og det samfunnet vi er på vei mot.

Personalressurser

Et annet sentralt punkt er personalressursene. I nordisk sammenheng har de norske folkebibliotek betydelig mindre personalressurser enn noen av de andre landene.

Med den stadige økning det er i bruk av bibliotekene, er det klart at de personalressursene man disponerer i det norske bibliotekvesenet på mange områder utnyttes langt opp mot tålegrensen, samtidig som nye oppgaver og nye utfordringer står i kø. For å utvikle tjenestene og tilbudet er det derfor nødvendig med en tredelt satsing på personalsiden:

- * Det personalet som i dag er i bibliotekene må gis anledning og mulighet til et stadig vedlikehold og utvikling av egen kompetanse.

- * Samarbeidet mellom bibliotekene for en mer effektiv bruk av personalressursene stimuleres og utvikles.
- * Behovet for mer personale som har nødvendige kvalifikasjoner må synliggjøres.

Det kan ikke understrekes nok at satsing også på folkebiblioteksektoren er en nødvendig forutsetning for å vedlikeholde og utvikle konkurranse- og kompetansefortrinn i en struktur hvor internasjonaliseringen øker.

Folkebibliotekenes oppgaver

Den nye kommuneloven trådte i kraft fra 1. januar 1993. Denne loven er en konsekvens av en stadig sterkere overføring av myndighet fra de statlige organene og ned på kommunenivå. For folkebibliotekene har det bl.a. betydning at særlovene, som har vært statlige styringsredskaper overordnet kommunallovgivningen, ikke lenger har denne funksjonen. Kommuneloven vil nå være et overordnet redskap for kommunene. Alle særlovene, deriblant bibliotekloven - som bl.a. sier at det skal være folkebibliotek i alle kommuner, og at det skal være fagutdannet biblioteksjef i alle kommuner - blir gjenstand for en gjennomgang på lik linje med de andre særlovene. Det vil sannsynligvis bety at staten ikke lenger får anledning til å pålegge den enkelte kommune å ha folkebibliotek.

Biblioteket for alle?

Hva er forskjellen på fag- og folkebibliotekene. Bibliotekdirektøren (1992) sier: "Forskjellen mellom de to biblioteksektorene kan kort uttrykkes slik: Fagbibliotekene er behovsbegrunnet - folkebibliotekene er idéelt begrunnet. For planlegging og utvikling betyr det at fagbibliotekene tar utgangspunkt i behovsanalyser og målgruppenes etterspørsel av tjenester, mens folkebibliotekenes utgangspunkt er lokalpolitikernes og bibliotekledelsens ønske om å bidra til et kvalitativt bedre samfunn ved å formidle kunnskap og kultur..."

Skredeutvalget (Bibliotek i Norge (NOU 1991:14)) derimot mener at forskjellen mellom de to bibliotekformene etterhvert viskes ut, og at "grenselinjer mellom fagbibliotek og folkebibliotek er derfor ikke så mye betinget av funksjon som av lokalisering og tilknytning til en finansierings- og eierstruktur."

Det som vel er sikkert er at et folkebibliotek er og vil bli et anderledes fagbibliotek enn det vi tradisjonelt oppfatter som et fagbibliotek. Men det er også slik at folkebibliotekene allerede er og i framtiden vil få stadig mer å gjøre som fagbibliotek for sitt lokalmiljø. Og det er dette som er en av de store utfordringene for de små og mellomstore bibliotekene. De må finne løsninger for å dekke opp denne funksjonen på en tilfredstillende og profesjonell måte.

Revisjonen av bibliotekloven bør ta opp dette forholdet. Den gjeldende biblioteklovens formålsparagraf sier bl.a.:

Folkebibliotekene skal ha til oppgave å fremme opplysning, utdanning og annen kulturell virksomhet gjennom informasjonsformidling og ved å stille bøker og annet materiale gratis til disposisjon for alle som bor i landet.

Det denne paragrafen viser helt klart, er at det er folkeopplysningstanken som fremdeles er og fortsatt skal være det ideologiske fundamentet for folkebibliotekene. Dette har etter min oppfatning i alle fall to sentrale svakheter i seg.

For det første er det slik at folkeopplysningstanken som alle andre ideer, er tilpasset og fungerer godt i forhold til sin storhetstid. Deretter vil den, hvis den får fortsette å regjere, etterhvert virke som en motkraft i forhold til nødvendig utvikling og fornying. Folkeopplysningstanken og folkebibliotekenes framvekst var på mange måter nært knyttet til industrisamfunnets framvekst og modningsperiode. Men samtidig som industrisamfunnet har utviklet seg i et stadig raskere tempo, og åtti-årene har vært proklamert som overgangen til det postin-

dustrielle samfunnet, har det ikke foregått noen politisk debatt om bibliotekvesenets målsetninger og funksjoner. Det medfører at folkeopplysnings-tanken i tilnærmedesvis sin opprinnelige form har blitt værende som den rådende ideologi i bibliotekene, uten å ha maktet å ta opp i seg den generelle utviklingen mot et stadig mer kompetansekrevende samfunn. Dette er en av faktorene som har ført til en stadig svekkelse av folkebibliotekenes posisjon i samfunnet.

For det andre medfører folkeopplysningstanken, slik den er utformet i bibliotekloven, nødvendigvis at hele befolkningen blir målgruppen. Problemet blir da at man blir nødt til å holde seg på et så generelt nivå at man ikke har noen mulighet til å bli en ressurs i et mer og mer kunnskapsbasert og spesialisert samfunn. Og et bibliotekvesen med små ressurser som skal ha alle som bor i landet som prioritert brukergruppe i en periode hvor informasjon er i ferd med å bli en sentral vare, har i utgangspunktet spilt fallit som leverandør av varen. En slik brukerdefinisjon vil derfor i praksis usynliggjøre de bibliotekene som prøver å leve opp til den. Derfor vil jeg for å sette det litt på spissen, hevde at hvis vi ikke har noen tilnærmedesvis definerte målgrupper, har folkebibliotekene ingen synlig funksjon og dermed vil vi over tid ha en stadig mer redusert eksistensberettigelse for de instanser som fordeler ressursene. I og med at kampen for å komme på lista over de prioriterte oppgavene blir stadig hardere, kan dette bli katastrofalt for sektoren og også svake brukergrupper som i dag har et tilbud i bibliotekene.

En annen indikasjon på hvor alvorlig tilstanden er, er at i 1991 representerte fjernlån under 1 % av det totale utlånet fra folkebibliotekene. På mange måter er dette skremmende tall. Når vi vet at kunnskaps- og informasjonsmengden har en kolossal økning, og vi vet at budsjettssituasjonen har vært vanskelig for de aller fleste kommunale bibliotek siden midten av 1980-årene, noe som også har gått ut over mediekontoene, er det bemerkelsesverdig at fjernlånsbehovet ikke er større. Bibliotekdirektøren sier (1992): "Dette viser at flertallet av

folkebibliotekenes brukere nøyer seg med de tilbudene det enkelte bibliotek har tilrettelagt, og antakelig er det forholdvis få som ser på folkebiblioteket som et sted de skal få dekket yrkes- og næringsrelaterte behov. Begrepet behovsdekning får derfor liten relevans for folkebibliotekene, da det ut fra deres formål er vanskelig å definere konkrete behov." Her mener jeg Langeland treffer spikeren på hodet.

Hva skal bibliotek være

Folkebibliotekene i Norge står derfor, som bl.a. Ragnar Audunson (1991) sier, overfor det helt grunnleggende spørsmålet om hva bibliotek skal være.

Men hvorfor er så ikke dette grunnleggende spørsmålet gjenstand for en heftig debatt i miljøet? Jeg tror at en av grunnene er at det finnes sentrale krefter innenfor biblioteksmiljøet som vil holde på den tradisjonelle folkeopplysningstanken som et fortsatt hovedfundament for vår virksomhet. Man mener at av de to strategiene man kan velge mellom - kultur eller informasjon og kunnskap - må hovedsatsingsområdet for vesenet være kultura-spektet.

En annen og kanskje like viktig grunn er at det er liten interesse hos de største og tyngste biblioteksenhetene til å diskutere bibliotekspolitikk i et nasjonalt strategisk perspektiv. Det ser man bl.a. på den tausheten som fulgte etter en hektisk kort sommer med den sterkt etterlengtede "Bibliotek i Norge" (NOU 1991: 14).

En tredje grunn som følger av dette er at spørsmålet kanskje er mest grunnleggende for de små og mellomstore bibliotekene. Det er disse som har minst ressurser - både personmessige og økonomiske - tilgjengelig for omstilling. Det er samtidig disse enhetene som har størst behov for en felles strategi for videreutviklingen og fornyelsen av folkebibliotekvesenet. Men disse sitter også mer perifert i systemet og har mindre mulighet til å påvirke utviklingen og premissene for debatten.

Nye brukergrupper

Hvordan forholder vi oss så til en formidling som ikke er tuftet på folkeopplysningstanken, til brukergrupper som stiller strengere krav til kvalitet? For de små og mellom-store bibliotekene tror jeg ikke det er på dette punktet man skal starte diskusjonen. Jeg tror utgangspunktet for oss ligger et annet sted. For mange av de gruppene som vi må sirkle oss inn mot, er ikke informasjonssamfunnet en realitet annet enn som en anelse om noe framtidig. Det er ikke noe som ennå griper avgjørende inn i hverdagen. Jeg skal ta et eksempel:

Bibliotekene i Fauske, Saltdal og Sørfold i Indre Salten i Nordland, kjørte et prosjekt som de kalte "Forvaltnings-bibliotek" i perioden 1990-92. Prosjektet hadde følgende formål:

"Ved et strukturert samarbeid mellom bibliotekene i Indre Salten om innsamling, systematisering, lagring og gjenfinning av relevant materiale, vil prosjektet bedre forvaltningens mulighet til å ta i bruk rett informasjon til rett tid. Prosjektet vil derved styrke forvaltningens arbeid for felles målforståelse og lette kommunenes inngang i "informasjonssamfunnet".

Prosjektet vil innebære en mer rasjonell utnyttelse av kommunenes og bibliotekvesenets informasjons- og kunnskapsressurser. Et ferdig utviklet konsept vil i siste instans også komme bibliotekenes samlede publikum til gode gjennom bedret tilgang på tilgjengelig offentlig informasjon."

Før selve prosjektet ble satt i gang, ble alle etater og noen fagkontorer i alle tre kommunene undersøkt m.h.t. bruk av ressurser til informasjon og faglitteratur. Undersøkelsen hadde en meget høy svarprosent.

På grunnlag av besvarelsene kunne man trekke følgende generelle konklusjoner om tilstanden på dette området i samtlige tre kommuner:

- * Anskaffelse av faglitteratur, enten i tidsskrift- eller bokform, er tilfeldig.
- * Oppbevaring av og tilgjengelighet til materiale er tilfeldig.
- * Strukturert gjenfinning av relevant materiale er i praksis ikke mulig.
- * Ingen etater har definert informasjonsarbeid og vedlikehold av faglitteratur som arbeidsområde knyttet til en bestemt stilling.
- * Planlagt fornyelse av tidsbegrenset materiale finner ikke sted. Dette gjelder også lovkommentarer o.l.
- * Ingen etater har oversikt over årlige kostnader forbundet med innkjøp av faglitteratur.

Ut fra dette kan man si at kulturen for bruk av biblioteket i den kommunale informasjonsanskaffelsen er tildels fraværende - i beste fall personlig og ikke systematisk. Den viktigste erfaringen som ble gjort, er mangelen på tradisjon og kultur for innhenting av ekstern informasjon i kommunal saksbehandling. Prosjektet har synliggjort at den kommunale forvaltningen ikke er aktiv i sin bruk av den type informasjonsmateriale som biblioteket kan formidle. En erfaring fra prosjektet er derfor at den primære oppgaven for biblioteket i forhold til nye brukergrupper og mer spesialisert tjenesteyting, er å oppdra gruppen til å bruke informasjon på en anderledes og mer aktiv måte. Den må læres opp i hva slags informasjon som er tilgjengelig, på hvilken måte den er tilgjengelig, og hvilken bruk man har for informasjonen. Å kunne bringe fram og bruke ny kunnskap i forvaltning og produksjon blir svært viktig. (G. Vestheim, 1992).

En annen vesentlig konklusjon som kan trekkes er at informasjonssamfunnet ikke er etablert i og med at det er "oppfunnet". Man må gå inn i gamle rutiner og forestillinger både hos bruker og formid-

ler, og nye forestillinger og rutiner og dermed produkter og organiseringsmåter må etableres. Og det tar selvfølgelig tid. Så midt oppe i alt det daglige, må vi ha et lengere perspektiv som går på alle deler av vår virksomhet, fra den enkelte medarbeiders utvikling, til utviklingen av produktet og organiseringen av formidlingen og synliggjøringen av behov og av vår kompetanse for potensielle brukergrupper.

En viktig faktor er derfor at folkebiblioteket må være en av de lokale pådriverne i omstillingen til informasjonssamfunnet. Dette for å synliggjøre biblioteket som en ressurs i et kunnskapsbasert samfunn, men også for å starte en prosess internt i biblioteket som utvikler denne ressursen.

I forhold til forvaltningen vil det være riktig å arbeide langsiktig for at perspektivet og dermed også noe av oppmerksomheten og tyngdepunktet flyttes til kulturelle områder samt kompetanseutvikling. Dette må være det enkelte biblioteks langsiktige overordnede oppgave/prosjekt.

Kommunale informasjonstjenester

For å synliggjøre bibliotekstjenestene tror jeg det er vesentlig at vi i større grad beveger oss ut i og tar del i forvaltningens landsskap. Jeg tror vi er nødt til å se hele kommunens informasjons- og kompetansebehov i en sammenheng. I dette inngår kommunenes interne og eksterne informasjonsbehov, innbefattet kommunenes arkivfunksjoner, kommunens næringslivsstrategier, spesielt for små og mellomstore bedrifter, forvaltningens behov for kompetanseutvikling av eget personale, samt en nødvendig opprusting av skolebibliotekene og folkebiblioteket. Ved å ta aktivt del i denne sammenheng, blir folkebiblioteket og bibliotekarens fagkunnskaper en brikke i en større sammenheng. En mulig modell for å få dette til å fungere, er at kommunen ansetter en bibliotekar som sjef - kompetansesjef - for hele dette spekteret, og at folkebiblioteket blir en avdeling i dette lokale nettverket. Kompetansesjefen må knyttes til rådmannens

stab. Det man da oppnår er at informasjonsfunksjonene, innbefattet biblioteket blir nærmere knyttet opp til forvaltningens strategi for informasjonssamfunnet. En av kompetansesjefens primære oppgaver blir å være en pådriver for å tilpasse forvaltningen til informasjonssamfunnets behov, og å organisere de enkelte enhetene helhetlig innen dette perspektivet.

Regionalt samarbeid

For de små og mellomstore bibliotekene er det nødvendig å styrke nettverket. Derfor bør alle bibliotek innenfor alle forvaltningsnivåer i en region knyttes nærmere sammen og samarbeider så tett som mulig. Dette vil gi konkrete effektiviseringsresultater, og det vil samkjøre oppprioriteringen av bibliotekene i regionen. Det er lettere å argumentere for behovet for mer ressurser i det enkelte bibliotek hvis man er del av et aktivt og forpliktende nettverk, enn hvis man står aleine.

Hovedproblemet i denne sammenhengen er at det er vanskelig å få alle til å yte forholdsvis like mye, bl.a. fordi man i utgangspunktet har veldig forskjellige størrelse, ressurs- og aktivitetsnivåer. Problemer rundt dette må diskuteres og løses. En måte er at de små enhetene også gis spesialoppgaver, enten nå dette er som ressursbibliotek innen et avgrenset tiltrengt område, om det er personalressurser som har spesiell kompetanse som kan utnyttes i hele regionen, eller om man betaler forholdsvis mer for deltakelse i det regionale samarbeidet. Her er det mange forskjellige modeller å velge mellom. Det vesentlige er at alle yter, fordi det er gjennom ytelse til det avtalte fellesskapet at man kan argumentere overfor eget styre for midler til egen utvikling.

Forskning og utvikling

Det snakkes mye om å en forskningsutvikling på biblioteks-området i Norge. Denne forskningen må innbefatte prosjekt-jobbingen i det enkelte bibliotek og den enkelte region. Det betyr at de praktiske

prosjektene i stor grad må innordnes en forsknings- og utviklingsstrategi for biblioteksektoren. Samtidig må det legges stor vekt på å distribuere og holde en tett dialog om resultatene ut i hele biblioteksmiljøet. Forskningen må ikke bli en institusjon og et fora bare for spesielt interesserte. Skal vi make en utvikling som det kreves av oss, må premissene og mulighetene for innovasjonen spres og oppmuntres i alle deler av vesenet.

Oppsummering

Som vi alle er klar over trengs det en stor fargerikdom i folkebibliotekene framover. Det er langt fra tilstrekkelig å gjøre det gamle på nye måter. Vi må i sentrale sammenhenger og i løpet av relativt kort tid, orientere oss på nytt. Strategien må tilpasses den situasjonen vi er i, og i forholdet til den hurtige utviklingen.

De store utfordringene bibliotekvesenet står overfor vil selvfølgelig kolliderer mot den eksisterende institusjons- og profesjonskulturen. Psykologien i organisasjonene er ikke innrettet på de forandringerne som er nødvendige for å komme i posisjon. Dette problemet må diskuteres nøye og den kan sansynligvis håndteres mest tilfredsstillende gjennom at det etableres en felles strategi for utviklingen innen vesenet.

Lenger behøver vi ikke gå for å forholde oss til framtiden. Vi må forholde oss til vår egen nære fortid og den nære framtiden, og ut fra dette finne våre funksjoner, tilpasse våre redskaper, og skape en synliggjøring av vår kompetanse og bibliotekenes funksjoner.

Det er også vesentlig at vi midt oppe i teknologisk utvikling, informasjon og kompetanse ikke glemmer bibliotekets kulturfunksjoner. Biblioteket skal være en primær kulturformidler også i framtiden. Men jeg tror at skal vi få "tilstrekkelige" ressurser i framtiden, er vi nødt til å velge informasjons- og kompetanseaspektet for å synliggjøre vårt potensielle, og for å få fart på utviklingen av egne organisasjonsstrukturer.

Det spørsmålet det hele kommer til å dreie seg rundt, er om folkebiblioteksektoren på sikt er de rette leverandørene av det produktet vi kan se oss som potensielle leverandører av? Et slikt spørsmål er relevant nettopp fordi vi for store grupper, og de bevilgende myndigheter er for usynlige. Publikum er derfor ikke garantert at folkebibliotekene over tid kan tilkjempe seg de nødvendige ressursene til å formidle de tjenestene de er tjent med at denne institusjonen leverer. Informasjonssamfunnet og informasjonsteknologien vil stille store krav til oss som arbeider i bibliotekene, fordi den enkelte bruker og samfunnets behov vil endre seg raskt og dramatisk. Hvis vi velger å legge oss på været og ri stormen av, vil vi raskt oppdage at vi blir akterutseilt som formidlere og aktører i de fleste av de sammenhenger vi mener at vi kan/bør være sentrale. Vi har derfor mye utenkt og uprøvd i forhold til det virkelighetslandskapet som begynner rett foran føttene våre. På nordisk og nasjonalt nivå burde det lages scenarier som tar framtida på alvor, og ikke legger hovedvekten på vår tradisjonelle rolle, og vårt tradisjonelle bilde av oss selv.

Litteraturliste

Audunson, R.: Framtiden i Norsk biblioteksdebatt. Biblioteken och framtiden. Göteborg, 1991.

BIBIS - Bibliotekene i Indre Salten. Forvaltnings-tjenester - prosjektrapport. Fauske, 1992.

Bibliotek i Norge. NOU 1991: 14.

Langeland, A.: Folkebibliotek og fagbibliotek. Særpreget og samarbeid. Bibliotekhagen: festskrift til riksbibliotekar Bendik Rugaas 50 år. Riksbibliotek-tjenesten, 1992.

Vestheim, G.: Folkebibliotek i forvandling. Oslo, 1992.